

Jaarverslag 2017 “Verbinding”

Inleiding

Het Zincafé begon in 2010. Dit verslag over 2017 gaat dus over het achtste jaar. Daarmee is het Zincafé langzamerhand een behoorlijk gewortelde traditie in de Leusdense samenleving geworden, met in het verslagjaar in totaal enkele honderden bezoekers.

Met dit verslag hopen we belangstellenden, en met name onze ‘opdrachtgever’ de Raad van Kerken in Leusden, een goed inzicht te verschaffen in onze activiteiten. Het verslag bestaat uit twee delen. Het eerste gaat over de organisatie, het tweede over de vijf Zincafé avonden van 2017. Die verslagen verschenen eerder op onze site www.zincafe.nl.

De commissie kijkt in ieder geval met genoegen terug op het afgelopen jaar.

Namens de commissie Zincafé,
Dick van Norren, voorzitter

1 De organisatie

1.1 Werkwijze

We organiseerden in 2017 vijf Zincafé avonden, de meeste volgens het beproefde recept: een spreker met een pakkende inleiding, in de pauze een op het onderwerp toegesneden lied, vervolgens discussie met de zaal, en tenslotte een sfeervolle nazit.

De werkwijze van de commissie is niet gewijzigd. Met de hele commissie vergaderen we kort na een avond, waarbij we kijken naar wat wel - en niet goed ging en we maken afspraken voor de volgende avonden. De subcommissie Programma doet voorstellen over het seizoensthema en de sprekers. Een lid van die subgroep treedt tijdens de avonden op als moderator. Dat houdt in vooraf contact hebben met de spreker en de avond leiden. De subcommissie Service is verantwoordelijk voor de publiciteit, zoals de Nieuwsbrief verzorgen die naar ruim 600 adressen gaat, afspraken maken met De Tuin, en de financiën regelen.

1.2 Locatie

Alle avonden werden gehouden in Theater De Tuin. Dit is voor het Zincafé de vaste stek geworden, omdat het een zeer geschikte locatie is met alle benodigde faciliteiten en een mooie, korte afstand tussen spreker en publiek. Wat hielp was ook de uitstekende medewerking van alle vrijwilligers aldaar bij o.a. de catering, de techniek en pr/communicatie.

1.3 Samenstelling commissie, voorzitterswisseling

De commissie nam tijdens het eerste Zincafé van 2017 afscheid van Hans Sybrandy, voorzitter van het eerste uur. Hij droeg met zijn enthousiaste en inspirerende leiding sterk bij aan het succes van het Zincafé. Daarnaast zorgde hij talloze keren in de rol van singer/songwriter voor een passend lied bij het onderwerp van de avond; een fascinerende prestatie. Om het belang van die muzikale bijdrage te benadrukken citeren we hier het refrein van ‘zijn’ Zincafé lied dat iedere avond door hem, meestal samen met Eric-Jan Tuininga, wordt gezongen.

Zincafé, innemend voor de geest

Zincafé, ondernemend niet bedeesd

Zincafé, uitdagend en gevreesd

Bar inspirerend, en een slijpsteen voor de geest.

Voor de taak van singer/songwriter blijft hij gelukkig beschikbaar, want dit muzikale intermezzo geeft het Zincafé een heel bijzonder accent. Zijn taak als voorzitter werd overgenomen door Dick van Norren.

Commissie Zincafé	Bijzondere taak	Subcommissie Programma	Subcommissie Service
Eric Jan Tuininga		X	
Carola van de Heuvel		X (voorzitter)	
Nynke Minnema		X	
Annette Sprotte		X	
Dick van Norren d.vannorren@gmail.com	voorzitter		X (voorzitter)
Frits Raaijmakers jghmraaij@kpnmail.nl	penningmeester		X
Evelien Blom			X

De samenstelling van de commissie bleef verder ongewijzigd, evenals de zeer gewaardeerde ondersteuning door

- Willem Hekhuis, eindredactie van alle publicaties
- Marco van der Spek, webmaster
- Hans Sybrandy, bijdrage aan het muzikale gedeelte van de avonden.

1.4 Financiën

De financiën regelen we in overleg met de penningmeester van de Raad van Kerken. Zincafé heeft geen eigen bankrekening.

Inkomsten € 1262.23 (excl. garantie € 500 van RvK)

Uitgaven € 1435.30 (incl. post onvoorzien 164.79)

Saldo € -/- 173.07

(begroot was een negatief saldo van € 467.50 (excl. garantie € 500 van RvK).

1.5 Aantallen bezoekers en gemiddelde bijdrage per avond

Datum 2017	in	Spreker	Aantal bezoekers	Gemiddelde bijdrage
23 januari		Michel Patty	78	4.05
27 maart		Anne Marie Poorthuis	40	3.12
24 april		Martine Letterie	37	4.26
25 september		Karen Hillege	80	4.00
13 november		Theo Witvliet	70	3,84

We vragen aan de bezoekers een vrijwillige bijdrage in de orde van € 5. Over het hele jaar droegen de 305 bezoekers gemiddeld € 3,89 per keer bij.

1.6 Ontwikkelingen

We besloten om per avond wat nadrukkelijker te kijken naar mogelijke samenwerking met doelgroepen in Leusden. Bijvoorbeeld, als het gaat over ouder worden, nemen we contact op met ouderenbonden.

Met de bibliotheek werd de samenwerking verstevigd. Als het thema dat mogelijk maakt, wordt daar enkele weken tevoren een kleine display ingericht met publicaties over het onderwerp van de komende avond.

Mede naar aanleiding van het wisselende en moeilijk voorspelbare aantal bezoekers werden voorbereidingen getroffen om in 2018, met hulp van buiten, de huidige PR tegen het licht te houden.

2 De vijf Zincafé avonden

2.1 Michel Patty Muziek kent geen grenzen 23 januari

Liederen uit de zonnige Molukken klonken in een bomvolle zaal van De Tuin in Leusden tijdens het Zincafé op maandagavond 23 januari. Het was plaatsgenoot Michel Patty die met gitaar en zijn warme stem de sfeer wist op te roepen van de eilanden waar zijn 'roots' lagen. Zijn vader vertrok begin jaren vijftig naar Nederland, zoals zoveel voormalige KNIL-militairen. 'Muziek was voor ons een uitlaatklep', vertelde Michel, die zichzelf leerde gitaarspelen in het woonoord Lunetten te Vught. De Nederlanders noemden het een Ambonezenkamp.

De gitaar bleef hem zijn hele leven vergezellen, als leraar muziek en Nederlands op het Prisma college te Amersfoort, maar ook als graag geziene gast bij feestelijke gebeurtenissen. 'Ik zing', benadrukte hij, 'of het nu op een feest is of op een begrafenis'. De aanwezigen kwamen al snel onder de indruk van zijn enorm brede repertoire. Zo passeerde ook een ander 'island in the sun', namelijk dat van Harry Belafonte, en 'Laat me' van Ramses Shaffy. De aanwezigen zongen onder zijn leiding de Duitse canon 'Herr, bleib bei uns'. Een paar nummers speelde hij samen met Hans Sybrandy, aftredend voorzitter van de commissie Zincafé.

Gedurende zijn leven zag Michel de Nederlandse samenleving veranderen. Was hij als jongen met een kleurtje nog een uitzondering in de jaren vijftig en zestig, nu valt hij niet meer op en vragen jongeren of hij misschien uit Irak komt. Van de Ambonezenkampen die her en der in Nederland lagen, hebben ze nauwelijks meer weet. Michel zit er niet mee. 'Ik maak graag muziek om mensen te raken'. Dat lukte wonderwel die avond.

2.2 Anne-Marie poorthuis Ware winst 27 maart

'Hebben we eindeloze groei nodig?' was de vraag die Anne-Marie Poorthuis aan de deelnemers van het Zincafé van 27 maart 2017 stelde. Volgens Margareth Thatcher wel, die zei indertijd 'There is no alternative.' Dat alternatief is er wel degelijk, volgens Anne-Marie. In het Gooi is een groep begonnen zich te bezinnen op een andere aanpak, volgens de principes van de Gemene Goed Economie (<https://gemenegoedeconomiehetgooi-ev.netwerkprogramma.nl/>). Hun inspiratie komt uit een boek uit 2010 van de Oostenrijker Christian Felber 'Die Gemeinwohl Ökonomie'. Het is sinds kort ook in het Nederlands beschikbaar, onder de titel 'Ware Winst'.

Het uitgangspunt van Felber is een economie die gebaseerd is op vijf kernwaarden:

1. Menswaardigheid, 2. Coöperatie en solidariteit, 3. Ecologische duurzaamheid, 4. Sociale rechtvaardigheid en 5. Democratie en transparantie. De groep in het Gooi zegt: we beginnen eenvoudig door ons eigen handelen te toetsen aan deze waarden. 'Is het spotgoedkope T-shirt dat ik op het punt sta te kopen op een menswaardige manier gefabriceerd?' Vervolgens kijken we naar bedrijven. 'Is mijn bedrijf getoetst op ethisch handelen?' Op dat laatste gebied komt internationaal een heel systeem van de grond dat een aanvulling vormt op al bekende kwaliteitscriteria zoals de ISO-normen. De Europese Commissie ondersteunt deze initiatieven. De hoop is dat, op den duur, een bedrijf met een certificaat voor ethisch handelen, minder belasting betaalt.

De beweging Gemeinwohl Ökonomie/Common Good Economy heeft deelnemers in België, Duitsland, Spanje en Italië. In Oostenrijk is zelfs al de eerste Gemeinwohl Bank opgericht (<https://www.mitgruenden.at/>). Een belangrijke stap gezien de rol die banken in de economie spelen.

In het Gooi begon men met het in kaart brengen van een twintigtal bestaande initiatieven die vergelijkbare doelen nastreven. Deelnemers kwamen vervolgens bijeen om ervaringen uit te wisselen op een of meer van de kernwaarden. Zo loopt er o.a. een traject onder de titel 'Code

Oranje' over een herontwerp van de democratie. Anne-Marie Poorthuis beklemtoonde dat de Gemene Goed Economie (GGE) een lange adem vergt.

2.3 Martine Letterie De waarde van vrijheid 24 april

Twee opa's die in concentratiekamp Neuengamme omgekomen zijn. De aanwezigen werden stil van die mededeling in het Zincafé op 24 april 2017. De ene opa was die van Martine Letterie, de schrijfster die naar Leusden was gekomen om te spreken over de lessen uit haar familieverhaal. De andere was die van Nynke Minnema die de avond presenteerde als lid van de commissie Zincafé.

Opa Letterie werd al in 1941 door de Duitsers opgepakt vanwege communistische sympathieën. Opa Minnema werd 1944 vanwege verzetsdaden weggevoerd. Beiden stierven binnen een half jaar. Want gevangen ombrengen door uitputtende arbeid was de Duitse strategie in Neuengamme.

Martine vertelt verhalen over de oorlog, voornamelijk in jeugdboeken, maar ook op basisscholen en in de voormalige kampen Amersfoort en Westerbork. Zij wil daarmee de kennis vergroten van jonge kinderen. Bijvoorbeeld dat er niet alleen joden werden omgebracht in concentratiekampen. Maar zij laat ook zien waarom zulke misdaden konden gebeuren: een rechtsstaat die ernstige gebreken vertoont. In haar gesprekken met kinderen trekt zij parallellen naar het heden. Kinderen krijgen dan meer oog voor gevaarlijke ontwikkelingen. Maar ook de 'grote mensen' in het Zincafé werden aan het denken gezet door de geschiedenis van twee opa's.

In de pauze zong Hans Sybrandy een prachtig lied geïnspireerd op de gedichten van vader Jan Campert ('Een cel is maar twee meter breed', 1943) en zoon Remco ('Verzet begint niet met grote woorden', 1970).

2.4 Karen Hillege Zin in ouder worden 25 september

Veel ouderen in Leusden hebben best zin om goed ouder te worden. Dat kon je althans concluderen uit de zeer grote opkomst bij de voordracht van Karen Hillege. Die schikte haar verhaal rond drie trefwoorden: aandacht, bewegen en compassie. Vaak citeerde ze daarbij belangrijke schrijvers (zie de literatuurlijst bij dit verslag op de website).

De Duitse filosoof Wilhelm Schmid gebruikt het woord gelatenheid. Zo kun je bij het ouder worden de spanning tussen positieve en negatieve kanten niet uitschakelen, maar je kunt die wel onder ogen zien en bewust aanvaarden. De Benedictijner monniken, zo beschrijft Wil Derkse, leggen nadruk op het positieve. Probeer liever haalbare goede gewoontes aan te leren dan slechte af te leren. Maak van kleine verbeteringen aanbrengen een gewoonte.

Beweging moet je vooral ook letterlijk nemen. Erik Scherder beklemtoont keer op keer, met name in zijn tv-optredens, dat voldoende bewegen niet alleen je fysieke conditie verbetert, maar ook je mentale en emotionele gezondheid. Hij hoopt dat stilzitten in de toekomst net zo onaanvaardbaar wordt als nu het roken op het werk of in de horeca. "Niet bewegen wordt het nieuwe roken."

Compassie, de katholieken noemen het barmhartigheid, betekent goede vrienden zijn. Frater Wim Verschure stelt dat als oudere mensen de beweging van hard naar zacht in hun oordeel niet kunnen maken, hun wereld steeds kleiner wordt. 'Wees barmhartig, ook voor je zelf.' Het is een variant op het Bijbelse woord 'Heb uw naaste lief als uzelf'.

Karen Hillege stelde de aanwezigen keer op keer vragen over de drie trefwoorden. Uit de antwoorden uit de zaal bleek dat er in Leusden op veel plekken hard gewerkt wordt om zinvol ouder te worden. Ze had ook nog een doordenker van Mark Twain over wat er gebeurt als je ouder wordt: "*Age is mind over matter. If you don't mind, it doesn't matter.*"

2.5 Theo Witvliet Wat is een echte ontmoeting? 13 november

Het was een avond die er uitsprong in het Zincafé van 13 november 2017. Prof. Theo Witvliet behandelde teksten van Martin Buber, de joodse filosoof en zionist die leefde eind 19e, eerste helft 20e eeuw. Witvliet las samen met de aanwezigen een viertal bladzijden met teksten van Buber voor. Ze leken behoorlijk ontoegankelijk. Wat moet je bijvoorbeeld met "Het ene grondwoord is het woordpaar Ik-Jij. Het andere grondwoord is het woordpaar Ik-Het"? Maar Witvliet slaagde er op een

rustige en beminlijk wijze in de begrippen die achter Bubers denkwijze schuilgaan, uit te leggen. Daarbij stond bij 'Ik-Jij' het woord 'ontmoeting' centraal. Een echte ontmoeting is altijd wederzijds. De kloktijd valt weg, je kunt het soms zelfs een moment van eeuwigheid noemen. Een mensenleven begint nooit met ik, en de grote nadruk die nu op ik, en het individu, ligt heeft gevaarlijke kanten. Dan gaat het heel sterk in de richting van wat Buber noemt 'Ik-Het'. Daarin ben je nooit compleet, maar het voelt wel veilig, we zijn het gewend. De ander blijft op afstand. Bij een echte ontmoeting ben je een ander (even) helemaal toegewend. En dat draagt wezenlijk bij aan 'De kwaliteit van leven'. Dat laatste is ook de titel van Witvliets jongste boek dat hij de ondertitel gaf 'Het humanisme van Martin Buber'. De aanwezigen waren merkbaar onder de indruk van Witvliets betoog en zijn doordachte reacties op vragen en opmerkingen. Kortom, niet allemaal even makkelijk, maar wel een heel waardevolle avond.